अमरः स्त्रियां ङीप् । कफिनी तस्य भावः तल् । कफिता स्त्री त्व । कफित्व न० कफयुक्तत्वे ।

कफेलू पु० कफं लाति ला—कू नि० । १श्लेष्मातकतरौ उज्ज्वल० रूपमञ्जरी । शब्दक० कफयुक्ते त्रि०सि० कौ० "प्रमाणतयोक्तं यदुक्तं तच्छिन्त्यं सि०कौ० "कफं लाति कफेलूः श्लेष्मातकः निपातनादेत्वम्" इत्युक्तेः तत्र तदर्थत्वादर्शनात् ।

कफोणि पुंस्त्री केन जलेन फणति इन् पृषो० ओत्वम् । भुजमध्यग्रन्थौ कूर्परे (कुनुइ) अमरः । स्त्रियां वा ङीप् ।

कफौड पु० कफोणि+वेदे पृषो० । (कुनुइ) कूर्परे । "कति स्तनौ व्यदधुः कः कफौडः" अथ० १०,४,२,

कब स्तुतौ वर्णे च भ्वा०सक०प०सेट् । कबति अकबिष्ट चकाब ऋदित् णिचि अचकाबत् । प्रनिकबति ।

कबन्ध पु०कं जलं बध्नाति बन्ध—अण्, केन वायुना बध्यते, बन्ध—कर्म्मणि घञ्, कोवायुः प्राणकयुर्बध्यते संबध्यतेऽत्राधारे घञ् वा यथायथं वाक्यम् । १उदरे तस्य पीतजलनिरोधनात् तथात्वम् । २धूमकेतौ, प्रवहवायुना निचीयमानत्वात्तस्य तथात्वम् ३राहौ, तस्य च्छिन्नमस्तकत्वेऽपि अमृतपानात् जीवनसत्त्वेन क्रियावत्त्वात् तथात्वम् ४राक्षसभेदे च मेदि० ५जले अमरः तस्य प्राणवायुधारकत्वात् तथात्वम् "आपोमयः प्राणः" इति छा०उ० श्रुतेस्तस्य प्राणधारणकरत्वम् "पञ्चदशाहानि माऽशीः काममपः पिबापोमयः प्राणो न पिबतस्ते विच्छेत्स्यते" छा०उ० जनपानं विना प्राणविच्छेदस्योक्तेस्तथात्वम् । "मनुष्याणां सहस्रेषु हतेषु हृतमूर्द्धसु । तदावेशात् कबन्धः स्यादेकोऽमूर्द्धा क्रियान्वितः" इत्युक्तलक्षणे शिरःशून्ये ६क्रियायुक्तदेहे अस्त्री अमरः । "कबन्धाश्छिन्नशिरसः खड्गशक्त्यृष्टिपाणयः" देवीमा० । "नागानामयुतं तुरङ्गनियुतं सार्द्धं रथानां शतं पत्तीनां दश कोटयो निपतिता एकः कबन्धोरणे । तादृक्कोटि कबन्धनर्त्तनविधौ खेलच्चलत् खे शिरस्तेषां कोटिनिपातने रघुपतेः कीदण्डघण्टारवः" प्राचीनगाथा । "यस्य नेष्यति वपुः कबन्धताम्" चलितोर्द्धकबन्धसम्पदः" माघः । "कश्चित् द्विषत्खड्गहृतोत्तमाङ्गः सद्यो विमानप्रभुतामुपेत्य । वामाङ्गसंसक्तसुराङ्गनः स्वं नृत्यत् कबन्धं समरे ददर्श" । "उत्थितं ददृशेऽन्यच्च कबन्धेभ्यो न किञ्चन" रघुः । तद्देहस्य शिरःशून्यत्वेऽपि वायोः सम्यग्निःसरणाभावेन वायुना सम्बन्धसत्त्वात् क्रियासम्भव इति बोध्यम् ७मेघे निरुक्ते ५,४ "निचीनवारं वरुणं कबन्धम्" इत्यृचमधिकृत्योक्तम् "कबन्धं मेघम् कमुदकं भवति तदस्मिन् धीयते, उदकमपि कबन्धमुच्यते बन्धिरनिभृतत्वे कमनिभृतञ्च इति" तत्रोक्तेः तत्र पृषो०साधुत्वम् । कबन्धराक्षसकथा च भा०व० २३७अ०यथा । "दुःखशोकसमाविष्टौ वैदेहीहरणार्द्दितौ । जग्मतुर्दण्डकारण्यं दक्षिणेन परन्तपौ । वने महति तस्मिंस्तु रामः सौमित्रिणा सह । ददर्श मृगयूथानि द्रवमाणानि सर्व्वशः । शब्दञ्च घोरं सत्वानां दावाग्नेरिव वर्द्धतः । अपश्यतां मुहूर्त्ताच्च कबन्धं घोरदर्शनम् । मेघपर्व्वतसङ्काशं सालस्कन्धं महाभुजम् । उरोगतविशालाक्षं महोदरमहामुखम् । यदृच्छयाथ तद्रक्षः करे जग्राह लक्ष्मणम् । विषादमगमत् सद्यः सौमित्रिरथ भारत ! । स राममभिसंप्रेक्ष्य कृष्यते येन तन्मुखम् । विषण्णश्चाब्रवीद्रामं पश्यावस्थामिमां मम । हरणञ्चैव वैदेह्या मम चायमुपप्लवः । राज्यभ्रंशश्च भवतस्तातस्य मरणं तथा । नाहं त्वां सह वैदेह्या समेतं कोशलागतम् । द्रक्ष्याभि पृथिवीराज्ये पितृपैतामहे स्थितम् । द्रक्ष्यन्त्यार्य्यस्य धन्या ये कुशलाजशमीजलैः । अभिषिक्तस्य वदनं सोमं शान्तघनं यथा । एवं बहुविधं धीमान् विललाप स लक्ष्मणः । तमवाचाथ काकुत्स्थः सम्भ्रमेष्वप्यसम्भ्रमः । मा विषीद नरव्याघ्र ! नैष कश्चिन्मयि स्थिते । छिन्ध्यस्य दक्षिणं बाहुं छिन्नः सव्यो मया भुजः । इत्येवं वदता तस्य भुजो रामेण पातितः । खड्गेन भृशतीक्ष्णेन निर्भिन्नस्तिलकाण्डवत् । ततोऽस्य दक्षिणं बाहुं खड्गेन जघ्निवान् बली । सौमित्रिरपि संप्रेक्ष्य भ्रातरं राघवं स्थितम् । पुनर्जघान पार्श्वे वै तद्रक्षो लक्षणो भृशम् । गतासुरपतद्भूमौ कबन्धः सुमहांस्ततः । तस्य देहाद्विनिःसृत्य पुरुषो दिव्यदर्शनः । ददृशे दिवमास्थाय दिवि सूर्य्य इव ज्वलन् । पप्रच्छ रामस्तं वाग्मी कस्त्वं प्रब्रूहि पृच्छतः । का माया किमिदं चित्रमाश्चर्य्यं प्रतिभाति मे तस्याचचक्षे गन्धर्व्वो विश्वावसुरहं नृप ! । प्राप्तो ब्राह्मणशापेन योनिं राक्षससेविताम् । रावणेन हृता सीता राम ! लङ्काधिवासिना । सुग्रीवमभिगच्छ त्वं स ते सह्यं करिष्यति । एषा पम्पा शिवजला हंसकारण्डवैर्युता । ऋष्यमूकस्य शैलस्य सन्निकर्षे तडागिनी । वसते तत्र सुग्रीवश्चतुर्भिः सचिवैः सह । भ्राता वानरराजस्य वालिनो हेममालिनः । तेन त्वं सह सङ्गम्य दुःखमूलं निवेदय । समानशीलो भवतः साहाय्यं स करिष्यति ।